

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ТА ФАКТОРИ, ЩО ЇЇ ВИЗНАЧАЮТЬ

У статті розглянуто різноманітні підходи щодо визначення сутності фінансової стійкості банку. На основі аналізу визначено та класифіковано фактори впливу на зазначену категорію та можливість її ідентифікації з двох позицій: позиції ідеального функціонування та функціональної невідповідності.

Сучасний розвиток та існування банківської системи на тлі зростання конкурентного середовища у сфері залучення вільних грошових коштів з метою їх подальшого перерозподілу потребує від банків не тільки оптимальних умов надання необхідних послуг але й обов'язкового врахування ризиків, які пов'язані з проведенням банківських операцій й мають як зовнішні так і внутрішні прояви. Саме за таких умов постає питання фінансової стійкості як банківської системи загалом так і окремо взятого банку, адже ланцюгова реакція банкрутств може бути результатом несвоєчасного реагування на перші прояви нестабільного функціонування установи і у більшості випадках така ситуація носить фатальний характер. Саме тому забезпечення фінансової стійкості банків є досить актуальним науково-практичним завданням, виконання якого не можливе без визначення сутності зазначеної економічної категорії та факторів, що на неї впливають.

Аналіз останніх досліджень та публікацій таких вітчизняних і зарубіжних авторів як Ю.Масленченко, В.Кочетков, Н.Шелудько, С.Халява, О.Пернарівський, В.Вітлінський, Л.Белих тощо доводять неоднозначність розуміння та різноманітність підходів щодо визначення поняття фінансової стійкості банку, що свідчить про його різноплановість.

Однак, для більш детальної характеристики даної категорії передусім доцільно, на нашу думку, розглянути економічний зміст загальної стійкості банку, яка може включати у себе декілька видів стійкості [7:33-34; 1:149]:

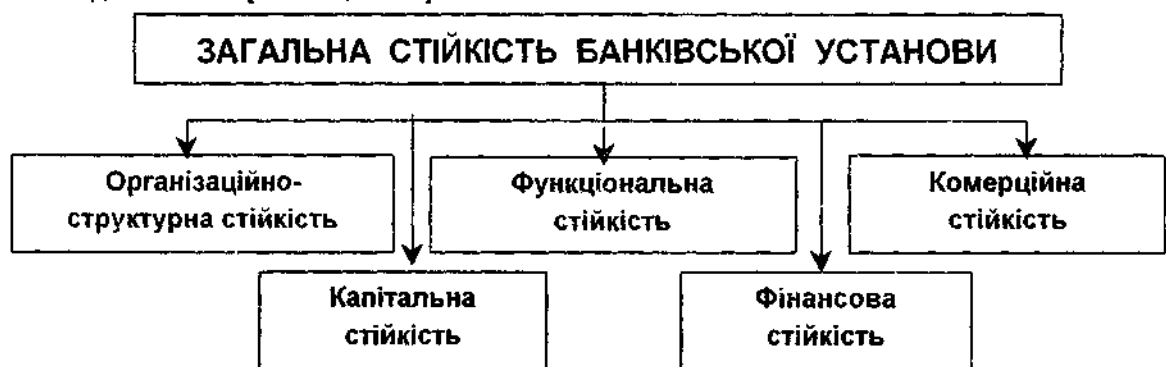

Рис. 1. Структура загальної стійкості банківської установи

Структура загальної стійкості банківської установи схематично зображена нами на рис.1. *Організаційно-структурна стійкість* характеризується відповідністю організаційної структури та її управління основним стратегічним цілям банківської установи. *Функціональна стійкість* розглядає два можливих варіанти сталого розвитку банківської установи – її універсалізацію або спеціалізацію. Вибір конкретного варіанту залежить від потреб ринкового середовища та рівня конкурентоспроможності установи. *Комерційна стійкість* залежить від того, яку частку ринку банківських послуг займає установа; на скільки міцними є взаємозв'язки з банківською системою загалом, яке соціальне значення має банк як на регіональному рівні так і на рівні усєї країни. *Капітальна стійкість* визначається розмірами власного капіталу банку, що дозволяє

забезпечити установі достатню ресурсну базу, яка дає можливість постійно адаптуватися до швидкозмінних умов.

Структура загальної стійкості банківської установи схематично зображена нами на рис.1. *Організаційно-структурна стійкість* характеризується відповідністю організаційної структури та її управління основним стратегічним цілям банківської установи. *Функціональна стійкість* розглядає два можливих варіанти сталого розвитку банківської установи – її універсалізацію або спеціалізацію. Вибір конкретного варіанту залежить від потреб ринкового середовища та рівня конкурентоспроможності установи. *Комерційна стійкість* залежить від того, яку частку ринку банківських послуг займає установа; наскільки міцними є взаємозв'язки з банківською системою загалом, яке соціальне значення має банк як на регіональному рівні так і на рівні усієї країни. *Капітальна стійкість* визначається розмірами власного капіталу банку, що дозволяє забезпечити установі достатню ресурсну базу, яка дає можливість постійно адаптуватися до швидкозмінних умов.

Фінансова стійкість є відображенням фінансово-економічної діяльності банку і, відповідно до специфіки діяльності банку, займає одне із основних місць по забезпеченню загальної стійкості. Організаційно-технологічні параметри управління фінансовою стійкістю можна визначити лише шляхом чіткого формування суті цієї категорії, що має велике значення для організації фінансового менеджменту банку в системі управління його загальною стійкістю.

Тому, для того щоб з'ясувати сутність категорії фінансової стійкості банківської установи спробуємо синтезувати розрізнені підходи до її визначення, попередньо проаналізувавши їх.

Деякі автори стверджують, що фінансова стійкість банку визначається його ліквідністю і платоспроможністю. Безумовно, здатність установи у будь-який момент реалізувати свої активи, перетворивши їх у грошовий еквівалент задля своєчасного та повного виконання зобов'язань, створює необхідні умови для ефективного функціонування та підвищення її ділової репутації.

Однак, не зважаючи на можливу потребу у швидкій реалізації великих розмірів активів, банки досить строго контролюють процес зберігання саме мінімальної величини необхідних коштів. Тому, виходячи зі специфіки роботи установи, підвищення ліквідності тягне за собою зниження прибутковості, що не завжди може свідчити про стійке фінансове положення банку.

Інші фахівці відносять до фінансової стійкості узагальнюючі показники діяльності, які синтезують характеристики інших складових економічної стійкості: обсяг і структура власних коштів, рівень доходів і прибутку, норму прибутку на власний капітал, ліквідність, мультиплікативна ефективність власного капіталу і створення банком додаткової вартості [7:32].

На нашу думку, таке розширення групи показників внесло як теоретичну так і практичну невизначеність їх складу, що не дає змоги дати ефективну оцінку фінансовій стійкості банку передусім у кількісному співвідношенні.

Прихильником визначення фінансової стійкості банку через інтегральні фінансово-економічні параметри є також Л.А.Клюско, яка крім того виділила статичну і динамічну фінансову стійкість. Де статична фінансова стійкість визначається дотриманням параметрів діяльності банку (капітал, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рівень проблемних активів тощо) в допустимих межах; динамічна – врівноваженим і збалансованим зростанням значення позитивних та негативних параметрів діяльності банку в межах допустимого ризику відповідно до визначення системи узгоджених стратегічних і поточних цілей його функціонування у процесі прогресивного розвитку.

Такий підхід носить дещо нормативний характер і виділяючи з поміж інших певні показники, не враховує інших, не менш важливих, що впливає на поточність розрахунку рівня фінансової стійкості. Крім того, не зрозумілим є ставлення автора до ймовірності впливу різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів на цю економічну категорію. Адже вони далеко не завжди регулюються за допомогою певних стабілізуючих методів.

Спорідненими і найбільш оптимальними, на нашу думку, є підходи до визначення фінансової стійкості банку В.М. Кочетковим, С.П. Халявою, Н.М. Шелудько, О. Пернарівським, В. Вітлінським.

В.М. Кочетковим було запропоновано визначення, за яким "фінансова стійкість банку – це спроможність банку як системи трансформування ресурсів банку (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри впливу ендегенних та екзогенних факторів" [3:44].

С.П.Халява дослідила фінансову стійкість банку через стратегію саморегулювання, в основу якої було покладене оптимальне управління фінансовими ресурсами банку під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. І визначила її як своєрідне відображення стабільного перевищення доходів над втратами за умов достатнього рівня ризику [4:64]. У свою чергу

Серія: Економіка

Н.М.Шелудько визначила фінансову стійкість банку як якісну характеристику спроможності банку здійснювати повноцінну трансформацію ресурсів і ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. При цьому кількісний вираз зазначеної характеристики визначає рівень фінансової стійкості банку, який вказує, у разі необхідності, на впровадження термінових дій по запобіганню банкрутства [6:43]. О.Пернарівський та В.Вітлінський виділили фінансову стійкість банку як складову його надійності, яка у свою чергу характеризується критеріями капітальної стійкості, ліквідності, прибутковості та ризику [2:48].

Таким чином, проаналізовані підходи щодо визначення сутності фінансової стійкості можна згрупувати наступним чином:

- ототожнення фінансової стійкості банку з іншими економічними категоріями, які є спорідненими за своїми якісним критеріями;
- визначення фінансової стійкості банку через інтегральні фінансово-економічні параметри;
- визначення фінансової стійкості банку як якісної характеристики оптимального управління фінансовими ресурсами установи під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів при певному рівні ризику.

Зазначені підходи, на нашу думку, є взаємодоповнюючими, оскільки визначення фінансової стійкості банку без певних фінансово-економічних показників є неможливим, а ототожнення фінансової стійкості з іншими економічними категоріями є певного роду науковим пошуком, що здійснюється під впливом різноманітних суб'єктивних та об'єктивних факторів.

Для того щоб узагальнити вище наведені підходи доцільно, на нашу думку, розглянути банк, як самостійно функціонуючу систему. При цьому слід зазначити, що ефективність її функціонування залежить від рівня впливу зовнішніх чинників та відповідного координування внутрішньо-системних дій.

Такі умови дозволяють розглядати сутність фінансової стійкості банку з двох позицій:

- ідеального функціонування банку;
- функціональної невідповідності.

Перша позиція відображає функціонування системи за умови внутрішнього саморегулювання, сутність якого полягає в ефективному та безпомилковому програмно-цільовому управлінні. Тобто у цьому випадку виключається можливість неадекватної рефлексивності, що відображається в адекватному сприйнятті певної ситуації та її оптимальному регулюванні.

Виключення впливу на банківську установу внутрішніх факторів наближує управління нею до ідеального. Результатом такого управління є закономірний та збалансований розвиток установи згідно інтересів інсайдерів та аутсайдерів, що відображається у спрямуванні політики її діяльності на отримання максимального прибутку та підвищення ринкової вартості своїх акцій з врахуванням ризиків.

Таким чином, *фінансова стійкість банківської установи з позиції ідеального функціонування це – якісне відображення її сталого фінансового розвитку під впливом зовнішніх факторів.*

Однак зрозуміло, що існування такої позиції на практиці обмежується як об'єктивними так і суб'єктивними чинниками. Тому, для того, щоб визначити сутність фінансової стійкості у відповідності з існуючим механізмом функціонування банківської установи, логічніше буде ототожнити її з визначенням стійкості банку з позиції функціональної невідповідності, коли прийняття певних управлінських рішень, під впливом зовнішніх факторів за результатом не відповідає поставленій меті. Тобто управління банком на мікрорівні не може забезпечити всезагальні інтереси. За таких умов на фінансову стійкість банку крім зовнішніх факторів вагомий вплив мають внутрішні.

Реалізація вище зазначеної позиції дає можливість визначити фінансову стійкість банківської установи наступним чином: *фінансова стійкість – це якісне відображення ефективного використання оптимально перерозподілених ресурсів банку в умовах невизначеності впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та пов'язаного з цим певного рівня ризику.*

Тобто фінансова стійкість банківської установи залежить від її можливості на певний момент часу організувати свою діяльність у середовищі, яке постійно змінюється під впливом різноманітних факторів.

Виокремлення таких факторів носить проблемний характер. На нашу думку, серед причин, що не дають можливості провести детальної класифікації факторів можна виділити наступні:

- соціально-економічна та політична залежність установи від багатоваріантності умов причинно-наслідкового характеру;

- ймовірність впливу тих чи інших факторів залежно від спеціалізації банку. І, як наслідок, не можливість виділити серед них домінуючі;

- суб'єктивізм у прийнятті тих чи інших рішень, що не дає можливості чітко спрогнозувати кінцевий результат і закономірність розвитку ситуації на певній момент часу.

Однак, розглядаючи діяльність банку на основі загальноприйнятих економічних законів, які формують поведінку суб'єкта господарювання на певному сегменті ринку, нам доцільно навести наступну класифікацію факторів, що визначають фінансову стійкість банку (див рис. 2).

Соціально-політична ситуація в країні визначається рівнем довіри населення до органів влади, діяльність яких характеризується адекватністю прийняття рішень та законодавчої бази щодо ефективної соціально спрямованої політики країни. Стабільність соціально-політичної ситуації також визначається діяльністю опозиції, яка при певних обставинах може дисбалансувати діяльність усіх рівнів влади. Такий дисбаланс має певні позитивні/негативні наслідки на зовнішньополітичному та економічному рівні та відбивається на іміджі самої країни.

Відстеження банківськими установами соціально-політичної ситуації є досить важливим для їх стратегічного планування і ефективності управління ресурсами. Таке управління дасть змогу адекватно реагувати на будь-які характерні прояви системних банківських криз.

Тут доцільно згадати ситуацію, яка склалася навколо діяльності агропромбанку "Україна" у 2001 р. Коли впродовж тривалого часу впливові особи держави отримували від банку позики, не повертаючи їх. У підсумку така заборгованість склала 1 млрд. грн. і банкрутство банку зачепило інтереси майже 8,5 млн. громадян України [5:109].

Досить вагомий вплив на фінансову стійкість мають фактори, що виникають на тлі загальноекономічного розвитку: зміна фази економічного циклу в залежності від зміни показника ВВП; інвестиційний клімат; сальдо поточного рахунку платіжного балансу; стан Державного бюджету (дефіцит/профіцит).

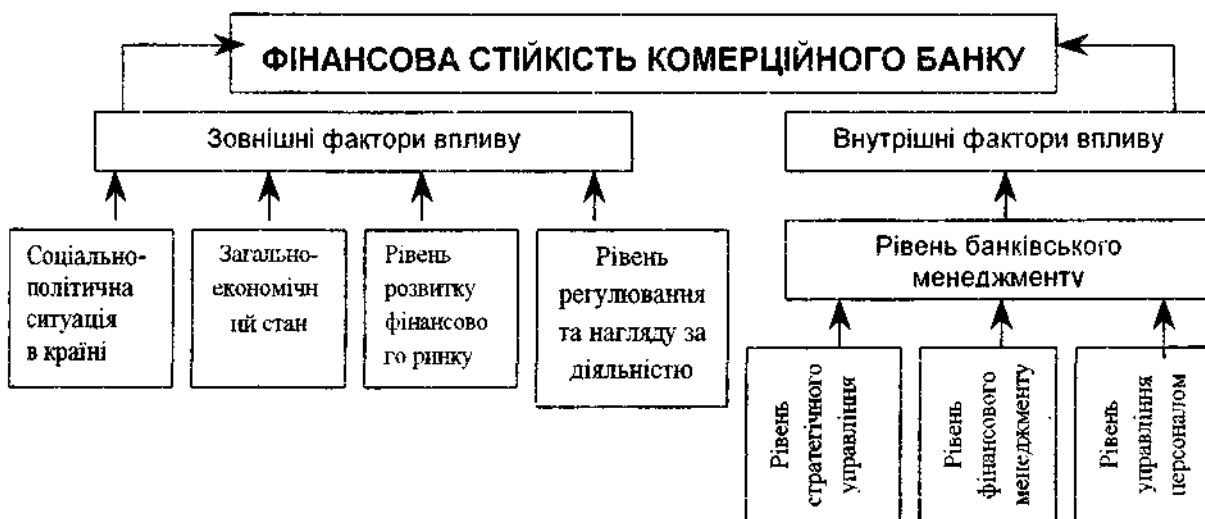

Рис. 2. Класифікація факторів, що визначають фінансову стійкість комерційного банку

Діяльність реального сектора економіки, яка характеризується приростом реального ВВП (у тому числі за рахунок підвищення конкурентоспроможності продукції провідних галузей економіки як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку), у фазі поживлення ділової активності визначається збільшенням реальних доходів населення, зайнятості та, відповідно, прибутків суб'єктів господарювання. Така тенденція є позитивною для процесу збільшення витрат та заощаджень населення, що позначається на зростанні сукупного внутрішнього попиту. У зазначений період суттєво збільшується приріст фінансових активів, у тому числі приріст вкладів у банках та заощаджень у цінних паперах. Крім того, перспективність розвитку підприємств різних форм власності формують поведінку банку на ринку послуг у відповідності з можливістю отримати максимальний прибуток.

Вагомий потенціал таких суб'єктів господарювання наряду з ефективною законодавчою базою та стійким політичним становищем формують сприятливий інвестиційний клімат.

Останній характеризується позитивною динамікою показника валових приватних внутрішніх інвестицій та зовнішнім притоком /відтоком капіталу.

Що стосується двох зустрічних потоків товарів (експорту та імпорту), то тут є необхідність забезпечення позитивного торгівельного сальдо. Адже за умов від'ємного значення крім неотриманого доходу існує ймовірність зменшення доходів галузей, що конкурують з імпортом і підприємства яких є клієнтами банків.

Крім вищезазначених факторів загальноекономічного характеру, на фінансову стійкість банку впливає політика формування доходної та видаткової частини Державного бюджету країни. Тут велику роль грає відповідність частки податкових надходжень здійсненню податкового тиску, який певним чином зачіпає інтереси самого банку як суб'єкта господарювання. Перевищення видаткової частини бюджету (яка є запорукою стабільності соціально-політичної ситуації) над доходною формує дефіцит, джерелом покриття якого в Україні до недавнього часу були емісійні кошти, що спричиняло інфляційний тиск на економіку країни.

Розвиток фінансового ринку країни, на нашу думку, найтісніше пов'язаний з функціонуванням банківської установи. В зазначеній групі доцільно виділити наступні фактори впливу зовнішнього середовища на категорію фінансової стійкості: пропозиція грошової маси; рівень процентних ставок; курс валюти; темп інфляції; конкуренція на ринку банківських послуг.

Слід зазначити, що перераховані фактори тісно взаємопов'язані між собою та іншими факторами зовнішнього впливу. Так, при перевищенні попиту на грошову масу над пропозицією ставка відсотка збільшується. І навпаки, при перевищенні пропозиції – зменшується. При цьому нестача грошей в обігу гальмує процес розвитку економічного розвитку, а перевищення необхідного рівня – створює усі умови для розвитку інфляційних процесів та, відповідно, інфляційних очікувань. Останнє негативно впливає на рівень процентних ставок по банківських депозитах та кредитах, в основу яких закладений фактор невизначеності (ризик), й на збереження стабільності та зміцнення курсу національної валюти.

Крім того, розвиток фінансового ринку обумовлює збільшення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг, яка дедалі більше набирає обертів не тільки на міжбанківському рівні але й на рівні конкуренції банків з іншими фінансово-кредитними установами. Такий стан потребує від банків гнучкості у пристосуванні до швидкозмінної кон'юнктури ринку, що виявляється у зміні цінової політики та диверсифікації послуг.

Остання група зовнішніх факторів впливу представлена нами у класифікації, є група, яка за своїми функціональними можливостями тісно переплітається зі всіма внутрішніми факторами, що формують стійкість банківської установи – рівень регулювання та нагляду. Вище зазначеній проблемі присвячено досить велику кількість наукових праць, які визначають необхідність державного регулювання банківської сфери та рівень проведення такої діяльності. З огляду на те, що діяльність банку безпосередньо зачіпає інтереси усіх секторів економіки, як у сфері забезпечення споживчих витрат та інвестиційних потреб так і у сфері зберігання громадських заощаджень, існує необхідність жорсткого регулювання і контролю за його діяльністю, яке проводиться у більшості країн світу.

Згідно Закону України "Про банки і банківську діяльність" та Закону України "Про національний банк України" функції банківського регулювання та нагляду покладено на Національний банк України. Відповідно до своїх основних цілей та завдань НБУ здійснює регулюючі та наглядові функції, які проводяться наступним чином:

- шляхом вступного контролю (контроль за отриманням банками та кредитними установами ліцензії на здійснення повного переліку банківських операцій);
- шляхом попереднього контролю (контроль за дотриманням банками обов'язкових економічних нормативів; встановлення вимог щодо мінімального ризику при проведенні банками зазначених в ліцензії операцій; заборона або обмеження проведення окремих операцій; застосування при недотриманні певних вимог відповідних санкцій згідно діючого законодавства);
- шляхом поточного контролю (визначення методів перевірки банків і розробка ефективних заходів щодо поліпшення їх фінансового стану).

Знаходження оптимального рівня жорсткості у питанні наданні ліцензії на здійснення банківської діяльності є досить складною задачею регулюючих органів. У деяких країнах отримання дозволу на проведення банківських операцій є настільки важкою, що породжує олігополію. У певних випадках такий контроль пояснюється існуванням у діючих банках великої частки активів, які ставлять під сумнів можливість ефективного функціонування установи. Такий стан в основному виникає через нав'язування урядом цільового кредитування, що потребує від останнього допомоги в розробці та здійсненні програм по оздоровленню. Без реалізації таких програм банки з великою часткою невідповідних активів не можуть вільно конкурувати з установами, які мають "чисті" портфелі.

Ліберальне ставлення на видання дозволу призводить до іншої дестабілізуючої ситуації, для існування якої основним підґрунтям є велика кількість банківських установ з низьким рівнем управління і слабкою фінансовою базою.

Вагоме значення для забезпечення фінансової стійкості банку також має попередній та поточний контроль. Адже недотримання банками обов'язкових норм резервування та нормативів капіталу, ліквідності, кредитного ризику, інвестування й ризику загальної валютної позиції банку є першим сигналом неспроможності банку забезпечити свою стабільну діяльність. Крім того, через обмежений інформаційний доступ лише НБУ може провести глибоку й детальну оцінку банківської установи і визначити її подальше функціонування відносно діючої законодавчої бази, яка формується згідно загальноекономічної політики держави.

Однак, не дивлячись на те, що всі вище перераховані зовнішні фактори грають важливу роль у визначенні фінансової стійкості банку, визначальну роль у забезпеченні цієї категорії, на нашу думку, має вплив внутрішніх факторів. Доказом такого твердження є приклад українських банків. Адже їх розвиток в умовах нестабільності соціально-політичної та загальноекономічної ситуації у країні, з законодавчою та нормативною базою, що постійно змінюється є не можливим без ефективного банківського менеджменту.

Оптимальне управління активами, пасивами та фінансовими ризиками, які супроводжують його діяльність є основним завданням фінансового менеджменту й першою сходинкою до стабільного та перспективного функціонування установи. Задачею менеджера при управлінні фінансами у цьому випадку є раціональний перерозподіл залучених коштів з врахуванням певних ризиків задля отримання відповідного (позитивного) фінансового результату.

Слід наголосити, що останнім часом, банки практикують управління пасивами та активами на засадах інтегрованого управління (стратегія управління фондами). Стратегія управління за таким підходом обумовлює необхідність жорсткого скоординованого контролю як за активами так і за пасивами. Враховуючи рівень ризику даний підхід є найбільш практико-орієнтованим за сучасних умов, адже можливість отримання прибутку за умов зниження витрат пасивів є однаково можливим при надходженнях від активів.

Однак така стратегія управління панувала у банківських колах не завжди. Звертаючись до історіографії виникнення інтегрованого підходу, слід відмітити існування ще двох – управління активами, управління пасивами. Зазначені підходи, на нашу думку, дещо однобоко освітлюють можливість ефективного господарювання банківської установи передусім через врахування обмеженого кола чинників, які змінюються у відповідності інтенсивному розвитку економіки.

Так, згідно стратегії управління активами потреба банку у ліквідних коштах забезпечувалась за рахунок ефективного управління активами. Причиною виникнення такого підходу можна вважати жорстке регулювання сфери формування джерел фондів та переконаність у тому, що клієнт сам визначає необхідність того чи іншого виду формування пасивів з подальшим їх розподілом у активи. Однак, це лише давало можливість забезпечувати необхідний рівень ліквідності при обмеженні отримання більшого прибутку. Крім того, можливість неповернення кредиту зосереджує увагу на джерелах його покриття, що стає проблематичним за такого підходу.

Що стосується стратегії управління пасивами, то вона сформувалася за умов підвищення банківської конкуренції і мала на меті отримання максимального прибутку за умов формування "дешевих" пасивів. Тобто пасивів, залучених на умовах мінімальних витрат.

Отже, утворенню концепції одночасного управління активами та пасивами передувало поступове заміщення та розвиток управління однією з частин фондів, яке за умов збільшення ризику та зміни процентних ставок набуло інтегрованого вигляду.

Слід зазначити, що вирішення банками дилеми "прибуток-ризик" зумовило розвиток альтернативних за своєю суттю методів управління активами та пасивами. Логіка отримання максимального прибутку за першим побудована на паралельному збільшенні ризику, що супроводжує цей процес. Здійснення такої ризикової діяльності можливе шляхом незбалансованих підходів до управління активами та пасивами (управління гелом, дюрацією, утримання відкритої валютної позиції, формування агресивного портфеля цінних паперів, проведення спекулятивних операцій з фінансовими деривативами тощо). Тому, при застосуванні банком цієї стратегії необхідний обов'язковий контроль за допустимим рівнем ризику. Адже відсутність регулювання може призвести до банкрутства установи. Другий метод має на меті зниження ризиків з паралельною стабілізацією прибутків. Можливість його втілення виникає за умов збалансованих підходів до управління активами та пасивами (приведення у відповідність строків та обсягів активів і зобов'язань, чутливих до змін відсоткової ставки, імунізація балансу, утримання закритої валютної позиції, формування збалансованого портфеля цінних паперів тощо).

Вибір банком конкретного методу управління ресурсами визначається передусім його стратегічним менеджментом. Тобто можливістю впровадження будь-яких нововведень згідно ресурсної бази, що постійно змінюється. Відсутність в установі конкретних стратегічних, цільових напрямків діяльності та попередньо продуманої реакції на зміну макро- та мікросередовища в умовах посилення конкурентної боротьби є передумовою виникнення негативних тенденцій відносно її подальшого розвитку та ефективності функціонування.

Нажаль вітчизняні банки не приділяють достатньої уваги стратегічному управлінню передусім через те, що їм досить важко передбачити можливість зміни тих чи інших факторів та спланувати відповідні дії. Максимальний період планування носить короткостроковий характер – 1 рік і у більшості випадках є оперативним. За таких умов виключається можливість прийняття рішення, наслідки від якого носили б довгостроковий характер і могли змінити діяльність банку запобігаючи втраті ним стійкого стану. Крім того, інтуїтивне проведення управління установок на нашу думку, дає змогу маніпулювання з боку наглядових та регулюючих органів. Тож лише цільова програма розвитку надасть можливість комерційним банкам поборювати свої інтереси у довгостроковому періоді, що певним чином забезпечить їх ефективну діяльність та розвиток.

Що стосується рівня управління персоналом, то тут доцільно згадати девіз: "Кадри вирішують усе!" Підбір кваліфікованого персоналу та створення необхідних умов праці – сувора необхідність для кожного банку, який функціонує у конкурентному середовищі на ринку банківських послуг. Виходячи з того, що комунікативний аспект (ставлення до клієнта з позиції людського фактора) є одним із аспектів якості надання послуг, то беззаперечним є факт прямої залежності формування та збільшення клієнтської бази від кваліфікації кадрів. Крім того, доцільним у даній ситуації є наведення результату маркетингового дослідження Л.Федулової, яке доводить, що привітність працівників банку посідає перше місце в оцінці задоволення якістю запропонованих послуг. Тобто, з позиції прояву зазначеного внутрішнього фактору (рівень управління персоналом) задоволеність клієнта є основним чинником для поліпшення іміджу банку з паралельним зростанням довіри до нього з боку клієнтів, що дає можливість через розширення продажу банківських продуктів та послуг збільшити його доходність.

Отже, дослідження проблеми теоретичного обґрунтування сутності фінансової стійкості банку та факторів, що на неї впливають, дозволило нам сформулювати власну позицію, яка ґрунтується на можливості існування цієї категорії на двох рівнях – ідеальному (теоретичному) та функціональному (практичному).

Однак, беззаперечність взаємозв'язку теоретичного обґрунтування категорії фінансової стійкості з її практичним відображенням зумовило необхідність її визначення як оптимально перерозподілених ресурсів банку в умовах невизначеності впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, класифікація яких, проведена нами у статті, дозволить створити умови оптимального співіснування систем мікро- й макrorівня та визначить критерії їх ефективного функціонування.

Література

1. Банковское дело: управление и технологии: Учеб. пособие для вузов/ Под ред. проф. А.М. Тавасиева. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 63с.
2. Вітлінський В., Пернарівський О. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку// Банківська справа, 2000. – №6. – С.48-51.
3. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 238с.
4. Пантелеев В.П., Халаява С.П. Фінансова стійкість комерційного банку: деякі проблеми її регулювання // Вісник НБУ, 1996. – №2. – С.64-69
5. Реверчук С.К., Ковалюк О.М., Стрельбицька Л.М., Крупка М.І. та ін. Влада. Банки. Бізнес. Політекономія взаємодії і розвитку: Наукова монографія/ За ред. докт. екон. наук, проф. С.К.Реверчука. – К.: Атіка, 2002. – 320с.
6. Шелудько Н. До визначення фінансової стійкості комерційного банку// Вісник НБУ, 2000. – №3. – С.40-43
7. Шиллер Р. Фінансова стійкість комерційного банку: способи визначення// Вісник НБУ. – 1997. – №7. – С.33-36

Viktoria Myronchuk

THE ESSENCE OF FINANCIAL STABILITY OF A BANK AND FACTORS DETERMINING IT

The article considers the different approaches, that determine the essence of the bank's financial steadiness. Classify the factors, that act on this category. To identify the bank's financial steadiness from two positions: the position of ideal function and the position of disparity.